

STÖD OCH SERVICE

Inom verksamhetsområdet ”stöd och service till personer med funktionsnedsättning” förekommer många olika typer av verksamheter med olika uppdrag och målsättningar.

Gemensamt för alla verksamheter är att de som får stöd och service har någon form av funktionsnedsättning som påverkar förmågan att självständigt klara sina vardagsaktiviteter. En viktig arbetsuppgift för medarbetare inom verksamheten är att stödja den enskilde i både det privata rummet, hemmet, och det offentliga. Detta innebär att arbetsuppgifter för medarbetare inom verksamhetsområdet till stor del är präglad av att ge stöd i ”vardagssysslor”, så som matlagning, städning, tvätt och kontakter med individens nätverk och det omgivande samhället.

Hur dessa arbetsuppgifter ska utföras beror på varje enskild individs förmåga, behov och önskemål. Ibland kan det handla om att ge ”full service”, alltså att utföra ”vardagssysslor” utan individens medverkan. Men det kan också handla om att ”stå med händerna bakom ryggen”, alltså att finnas till hands medan individen självständigt utför ”vardagssysslor”. Oavsett vilken nivå stödet ligger på finns en övergripande målsättning att underlätta och stödja varje individ till ett självständigt och kvalitativt liv.

Medarbetare behöver ha kunskaper om dessa ”vardagssysslor”, både hur man praktiskt utför dem och hur man kan motivera och stödja individens självständighet i utförandet. Det handlar om att ha kunskap om det närliggande samhället och om de aktörer/kontakter som kan vara viktiga för den enskilde. Det handlar också om att ha kunskap och praktisk förmåga att sköta i hemmet vanligt förekommande sysslor.

Yrkeskravet **Stöd och Service** handlar främst om praktiskt stöd i vardagen. Under detta yrkeskrav finns två ämnesområden.

Vardagskontakter

Alla människor har ett flertal kontakter i sitt vardagsliv, allt ifrån kontakt med den närmsta familjen till mer formella kontakter med olika yrkesgrupper i samhället. Personer med funktionsnedsättning kan behöva stöd i dessa kontakter. Medarbetare inom verksamheterna behöver därför kunskaper om vilka kontakter som är aktuella och viktiga för den enskilde, men också om vilka kontakter som kan vara tänkbara utifrån den enskildes behov.

Att med respekt för individens förmåga och förutsättningar stödja/assistera honom/henne i samhället

- **Har kännedom om samhällets olika stödformer för personer med funktionsnedsättning**

Kan ge exempel på olika stödformer, till exempel insatser enligt LSS så som bostad med särskild service, kontaktperson, ledsagning och daglig verksamhet, individuell plan, råd & stöd, personlig assistans, eller insatserna sysselsättning och boendestöd enligt SoL. Det kan också vara andra insatser, exempelvis bostadsanpassning, god man/förvaltare, bilstöd, färdtjänst, rehabiliterings- och habiliteringsverksamhet, hjälpmedel eller teckenspråkstolk. Vet vart man kan vända sig för att få mer information.

- **Har kännedom om myndigheter som berör personer med funktionsnedsättningar och deras behov**
Känner till viktiga myndigheter och funktioner och deras betydelse för en person med funktionsnedsättning, till exempel kommunens handläggare, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, överförmyndare/nämnd.
- **Har kunskap om "god man" och förvaltarrollen samt föräldraansvaret**
Känner till vad en god man och förvaltare har för uppdrag och vem som beslutar om detta. Känner dessutom till skillnaden i ansvar mellan god man, förvaltare och förälder. Vet hur man tar reda på vad god man/förvaltaren har i sitt uppdrag. Vet att det är skillnaden mellan uppdragen att bevaka rätt, sörja för person och förvalta egendom.
- **Har kännedom om det offentliga och privata utbudet som finns i närmiljön till exempel tandläkare, frisör, bank, fritid och kultur**
Vet vilka kontakter/aktörer som är viktiga i närmiljön, alternativt vet hur man tar reda på det.
- **Har kännedom om färd- och kommunikationsvägar i närmiljön**
Kan ge exempel på hur man kan färdas i närmiljön, och vilka sätt som kan vara lämpliga för olika typer av funktionsnedsättningar, till exempel hur man kan färdas när man är rullstolsburen. Vet också hur färdtjänst kan fungera och vilka som kan bli beviljade detta.

Att utveckla och underhålla en god relation med nätverk och andra professionella

- **Kan strukturera och förbereda samtal, samt hur man kan följa upp dem**
Kan beskriva hur ett samtal kan förberedas, struktureras eller följas upp beroende på syftet med samtalet, till exempel att kontakta en närstående angående någon gemensam planering eller att kontakta ansvarig inom sjukvården angående en enskild individs behov. Har förmåga att reflektera över etik och sekretess gällande samtal med/om enskild individ.
- **Kan delta aktivt och vid behov representera eller bistå en person med funktionsnedsättning vid olika typer av konferenser eller möten, till exempel individuell planering enligt SoL eller LSS, planerings- och uppföljningsmöten, upprättande av genomförandeplan**
Vet vilka konferenser/möten som vanligtvis brukar genomföras kring de individer man arbetar med till exempel habiliteringsmöten, planeringsmöten, min konferens, genomförandemöten, uppföljningsmöten eller liknande. Kan beskriva hur ett sådant möte kan förberedas tillsammans med individen och hur man kan representera eller bistå individen vid ett möte på ett bra sätt till exempel genom att gå igenom frågor innan, skriva ned viktiga punkter, att inte fatta beslut utan att vara säker på att individen förstått och fått möjlighet att själv ta ställning i lugn och ro.

Vardagsstöd

Personer med funktionsnedsättning som behöver andra människors stöd i vardagen, har oftast stort behov av stöd i praktiska vardagssysslor såsom att ta hand om hemmet, laga mat, inköp och klädvård. Hur det praktiska vardagsstödet ser ut beror på individuella förutsättningar och förmågor hos den enskilde. Ibland kan det handla om att medarbetaren utför sysslorna åt individen men det kan också handla om att motivera individen att själv utföra sysslorna. Ofta består stödet av en kombination av att medarbetaren utför vissa delar och sedan vägleder och motiverar den enskilde utifrån dennes förmåga till självständighet.

Medarbetare behöver ha kunskaper att själv utföra praktiska vardagssysslor, men också kunskaper i att vägleda och motivera utifrån individens förmåga till självständighet i vardagssysslorna.

Att med respekt för individens egen förmåga och förutsättningar stödja/assistera i det praktiska vardagslivet

- **Har kunskap om olika sätt att underlätta den praktiska vardagen för personer med nedsatt kognitiv förmåga**
Kan beskriva och ge exempel på hur vardagen kan förenklas för personer med nedsatt kognitiv förmåga till exempel att bygga strukturer/strukturscheman och rutiner som gör det möjligt för person med funktionsnedsättning att själv ta ansvar, eller att göra olika anpassningar i närmiljön eller använda kognitiva hjälpmedel.
- **Har kunskap att stödja/assistera och vägleda person med funktionsnedsättning i samband med inköp och i vardagsekonomiska frågor**
Kan beskriva och ge exempel på vanliga svårigheter kring inköp och vardagsekonomiska frågor till exempel svårigheter att räkna eller att förstå pengars värde. Kan beskriva och ge exempel på hur man kan stödja/assistera och vägleda individen vid inköp och i vardagsekonomiska frågor till exempel att tydliggöra pengars värde och visa hur mycket man kan köpa för en viss peng, att vara med i affären för att ge stöd när det gäller inköp.
- **Kan anpassa matinköp, matsedel och måltiden efter den enskildes behov och önskemål**
Vet att matplanering, matsedel och måltider bör anpassas till varje individ. Kan ge exempel på hur självständighet i matplaneringen kan stimuleras till exempel genom bilder.
- **Kan laga vanliga maträtter och följa recept**
Känner till vanliga tillagningsmetoder så som kokning, stekning och ugnstekning. Har basala matlagningskunskaper. Känner till vanliga rätter och vet hur dessa tillagas. Känner till att det finns olika matkulturer och kan inhämta kunskap om dessa. Kan läsa och laga mat enligt recept.
- **Har kunskap om hygien i samband med tillagning och förvaring av matvaror**
Kan beskriva och ge exempel på hur mat bör förvaras och tillagas för att hindra sjukdom och smitta till exempel handhygien och rengöring av redskap, lämpliga temperaturer, lämplig förvaring. Kan ge exempel på hur man kan arbeta för att individen själv ska hantera och tillaga maten på ett säkert sätt till exempel genom rutiner, momentbeskrivningar och bildstöd.

- **Har kunskap om hur man stödjer/assisterar och vägleder person med funktionsnedsättning att ta hand om och vårda sina kläder**
 Kan beskriva och ge exempel på hur olika kläder ska vårdas och tas om hand. Vet att de flesta kläder innehåller instruktion om hur de ska vårdas. Kan beskriva och ge exempel på hur man kan stödja/assistera och vägleda individen att själv ta hand om och vårda sina kläder till exempel genom rutiner, momentbeskrivningar och bildstöd.
- **Har kunskap om hur olika redskap, hjälpmedel och maskiner för städ och tvätt fungerar**
 Känner till olika redskap, hjälpmedel och maskiner för städ och tvätt och vet hur de fungerar till exempel dammsugare, tvättmaskin, diskmaskin, strykjärn osv. Vet att vanor och erfarenheter gör att redskap, hjälpmedel och maskiner används på olika sätt. Kan beskriva och ge exempel på hur dessa kan användas.
- **Har kunskap om hygien i samband med städ**
 Kan beskriva och ge exempel på viktig hygien i samband med städ och tvätt till exempel skyddshandskar, skyddskläder, rengöring av badrum sker sist, desinfektion.
- **Har kunskap om olika kemikalier och rengöringsmedel**
 Känner till vanliga kemikalier och rengöringsmedel och kan beskriva och ge exempel på hur dessa används till exempel tvättmedel, diskmedel, allrengöring, såpa, toalettrensning, klorin, ytdesinfektion, fönsterputs.
- **Kan städa och tvätta**
 Känner till och kan utföra vanliga städ- och tvättmoment som förekommer i ett hem. Känner till vanliga städrutiner och att städbehov och vanor växlar mellan olika personer och hushåll.